

Årets svampstrategi i raps

Det är svårt att exakt avgöra behovet av svampbekämpning i höst- och vårraps. En allmän riskbedömning vid optimal behandlingstidpunkt kan dock göras. Det slutliga valet handlar mycket om hur man väljer att försäkra sig mot kommande oförutsedda angrepp.

Text: Gunilla Lindahl-Larsson, Svensk Raps

Foto: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Snön ligger i skrivande stund ovanligt tung över de svenska rapsfälten. Förhoppningsvis klarar sig grödorna bra och vi kan se fram emot en fin odlingssäsong. Ett viktigt inslag att ta ställning till i sommar är om fälten ska svampbehandlas eller ej. Det finns ett flertal svampsjukdomar som kan drabba fältet, men det är endast ett par av dem som kan behandlas genom en kemisk insats.

Kan bekämpas

Bomullsmögel (*Sclerotinia sclerotiorum*) är rapsens fiende nummer ett i såväl höst- som vårraps. Det är framförallt väderleken under andra halvan och slutet av blomningen som avgör hur stort smittotrycket kommer att bli. Även fältets bakgrundshistoria har stor betydelse.

Bomullsmögel är den svamp som vi har bäst möjlighet bekämpa, men frågan är hur bra vårt beslutsunderlag för en behandling är. Det har under åren gjorts oerhört många försök med bekämpning mot bomullsmögel, men det är ingalunda så att det oftast varit lönsamt att behandla. Uppskattningsvis är det endast cirka 20 procent av fallen där en behandling mot bomullsmögel varit lönsam. Det kan alltså bli en dyr försäkring att ta till i alla lägen.

Svartfläcksjuka (*Alternaria brassica*) kan förekomma både i höst- och våroljeväxter. Vanligast är det dock att våroljeväxtfält angrips. Vid angrepp brådmognar plantan och skidorna spricker upp med drösning som följd.

Beståndet bestämmer

Luftigt och torrt. Solen skiner, blomning och pollinering under bästa betingelser. Svamparna trivs inte utan torkar ut. Mycket av detta skapar friska grödor: Inget läge för svampbekämpning.

Tjockt och drypande blött. Solen når inte ner i beståndet där blombladen fastnar på stjälkarna. För mycket av detta på fält med pressad växtföljd och tidigare angrepp av svampar: Läge för svampbekämpning.

Torröta (*Phoma lingam*) i höst- och vårraps kan ställa till med mycket allvarliga skador. I Europa är detta en av de allvarligaste sjukdomarna, som man hittar i de flesta odlingar. Störst skada gör *Phoma* när den

angriper vid rotbasen. Då finns det risk att stjälken snörps av och plantan välter. Hittills har vi varit relativt förskonade från denna sjukdom i Sverige, men de år vi haft en varm höst och mild vin-

ter har vi också sett en ökad andel angrepp. Det är framförallt de skånska höstrapsfälten som drabbats. Det nyregistrerade preparatet Cantus kan vid en höstbehandling bekämpa svampen. Till detta återkommer vi i senare artiklar.

Kransmögel (*Verticillium dahliae*) är ganska vanligt förekommande i höstrapsfält både i Skåne och i Östergötland. Det är en växtföljdssjukdom som det idag inte finns det någon kemisk bekämpning mot. En genomtänkt växtföljd med inte alltför tätt mellan oljeväxtgrödorna är därför det som minskar angreppsgraden.

Försöken 2009

Försöken 2009 i både höst- och vårraps var framförallt inriktade på att testa olika preparats effekter på bomullsmögel och svartfläcksjuka.

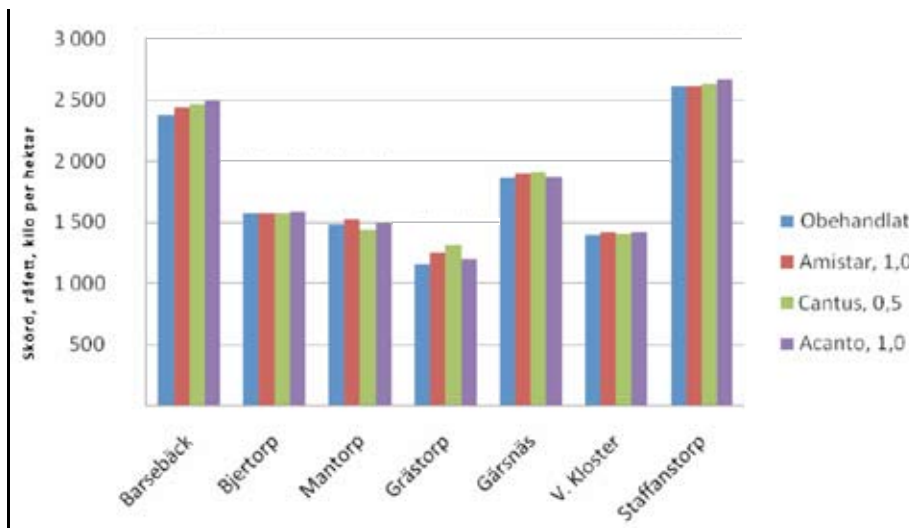
Höstraps inga effekter

Tre olika produkter testades: Amistar, Cantus och Acanto. Behandlingarna gjordes i full blom. 7 försök genomfördes runt om i landet. Skördenivån i de tre skånska försöken var mycket hög (över 5400 kilo per hektar i två av försöken) medan skördarna i övriga landet var mer måttliga. Inte i något av försöken blev det tydliga utslag för behandling. Endast ett av försöken (Barsebäck i Skåne) hade graderbara angrepp av bomullsmögel. I det obehandlade ledet graderades angreppet till 41,7 procent. Detta sjönk till några få procent i de behandlade leden. Trots detta nåddes inte skördeökningar på mer än cirka 5 procent. Förklaringen till detta torde ligga i att det inte handlade om stjälkofattande angrepp. Därför blev skadan inte så stor att avkastningen påverkades i någon större utsträckning. Angrepp av svartfläcksjuka förekom inte i försöken.

Cantus, bäst effekt i vårraps

Även i vårraps har det under många år (8) pågått en försöksserie med behandling av svampsjukdomar. Försöken har varit placerade i Mellansverige. Här är det Amistar och det nyregistrerade Cantus som in-

Höstraps 2009: Ingen ekonomi i svampbekämpning.

L15-8440 2009. Sju försök med svampbekämpning i höstraps där full dos av tre produkter jämfördes.

gått i försöksplanen. Båda preparaten har testats i full respektive halv dos, med behandling i full blom. Fyra försök genomfördes 2009. Liksom i höstraps var det svaga angrepp av bomullsmögel och svartfläcksjuka i vårraps. Högsta notering var ett försök med 30 procents angrepp. Skördeökningarna för behandling var små, men svampeffekterna var goda. Sammantaget för samtliga försök under åren kan konstateras att Cantus har bättre effekt än Amistar mot bomullsmögel och att det är full dosering som ger bästa effekten.

Kunskap om fält och väder avgör

När ska vi då välja att göra en behandling? Efter säsongen kan vi alltid blicka tillbaka och se om en svampbehandling varit lönsam eller inte. Det är betydligt svårare att fatta beslutet när grödan står i full blom och det är tid för behandling. Problemet är att vi inte har några riktigt bra instrument för att läsa av grödan.

Tumregeln som gäller är att om det är ett regnigt under andra hälften och slutet av rapsens blomning, är det störst risk för ett angrepp. Har man ett kraftigt och tätt bestånd gäller det att vara extra uppmärksam eftersom detta behåller fukten länge och det är inte säkert att det är så stora nederbörds-

mängder som behövs för att det ska bli en god grund för svampen att angripa. Det handlar också om vilken växtföljd man har. Om den innehåller både oljeväxter, ärter och bönor är risken för angrepp större och givetvis om det tidigare varit stora bomullsmögelangrepp på fältet i fråga. «

Strategi för svampbekämpning i raps 2010

Vi har bristfälliga kunskaper att kunna ge ett exakt råd kring svampbehandling i höst- och vårraps 2010. Det handlar snarare om att välja lämplig strategi för sin svampbekämpning. Ta hänsyn till:

- ✓ Beståndets utseende
- ✓ Väderlek
- ✓ Fältets bakgrund, växtföljd, tidigare angrepp

Se valet av bekämpning som ett försäkringstänkande. Vid tidpunkten för optimal bekämpning går det inte fullt ut att säga hur stort och allvarligt ett eventuellt angrepp kommer att bli. Hur säker vill du vara på att inte råka ut för bakslag vid angrepp orsakade av vädersituationer efter avslutad tidpunkt för bekämpning? Det avgör din bekämpningsstrategi.